

БРИНДЗЯ З. Ф.

д. е. н., професор
Тернопільський національний університет ім. І. Пулюя

КРАВЧУК Н. В.

к. е. н., доцент
Тернопільський національний університет ім. І. Пулюя

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ СИСТЕМИ ПЛАНОВО-ЗАПОБІЖНОГО РЕМОНТУ ЗАСОБІВ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті розкрито сутність системи планово-запобіжних ремонтів та надано характеристику їх видів. Відображено також зарубіжний та вітчизняний досвід побудови системи планово-запобіжних ремонтів, внаслідок чого запропоновано шляхи удосконалення організації її обліку на підприємствах цукрової промисловості. Визначено порядок проведення ремонтних робіт на підприємствах цукрової промисловості та запропоновано нову форму річного графіка ремонту обладнання. У статті обґрунтовано необхідність ведення відомості обліку річних витрат на ремонти та введення Положення про систему планово-запобіжного ремонту.

Ключові слова: засоби праці, система планово-запобіжного ремонту, капітальний ремонт, поточний ремонт, відновні роботи.

БРЫНДЗЯ З. Ф.

д. э. н., профессор
Тернопольский национальный университет им. И. Пулюя

КРАВЧУК Н. В.

к. э. н., доцент
Тернопольский национальный университет им. И. Пулюя

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА СИСТЕМЫ ПЛАНОВО-ПРЕДУПРЕДИТЕЛЬНОГО РЕМОНТА СРЕДСТВ ТРУДА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ САХАРНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В статье раскрыта сущность системы планово-предупредительных ремонтов и дана характеристика их видов. Отражены также зарубежный и отечественный опыт построения системы планово-предупредительных ремонтов, в результате чего предложены пути совершенствования организации ее учета на предприятиях сахарной промышленности. Определен порядок проведения ремонтных работ на предприятиях сахарной промышленности и предложена новая форма годового графика ремонта оборудования. В статье обоснована необходимость ведения ведомости учета годовых затрат на ремонты и введение Положения о системе планово-предупредительного ремонта.

Ключевые слова: средства труда, система планово-предупредительного ремонта, капитальный ремонт, текущий ремонт, восстановительные работы.

BRYNDZIA Z. F.

doctor of economic sciences, professor
Ternopil I. Pulyui National Technical University

KRAVCHUK N. V.

candidate of economic sciences, associate professor
Ternopil I. Pulyui National Technical University

IMPROVEMENT OF ACCOUNTING MANAGEMENT OF THE PLANNING AND PREVENTIVE MAINTENANCE SYSTEM OF THE LABOUR FACILITIES AT THE SUGAR INDUSTRY ENTERPRISES

The article deals with the nature of the planned preventive maintenance and presents the characteristic of their species. Reflected as foreign and domestic experience of system planning and preventive maintenance, resulting in the ways of improving the organization of accounting in enterprises of the sugar industry. An order for repairs to the enterprises of the sugar industry and proposes a new form of an annual schedule of repair

equipment. In the article the information as the need to conduct annual accounting costs for repairs and Regulation on the introduction of planned preventive maintenance.

Keywords: labour facilities, planning and preventive maintenance system, repair, maintenance, renewal operations.

ladyiee@yandex.ua

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Оцінюючи розвиток цукрової промисловості в Україні, слід зауважити, що в останні роки вона знаходиться у занепадомому стані. Підприємства цукрової промисловості, внаслідок технологічної відсталості та обмеженості джерел фінансування на відтворення засобів праці, не можуть конкурувати з іноземними виробниками даної продукції, тому їх діяльність є збитковою та неефективною.

Слід зауважити, що в сучасних українських економічних умовах до окремого цукрового підприємства залучити інвестиційні ресурси практично неможливо. Це зумовлено переважно тим, що інвестори не мають достатніх гарантій щодо повернення вкладених коштів. Як правило, обсяг необхідних інвестицій для реалізації інвестиційних проектів значно перевищує обсяг забезпечення, що надається ініціатором проекту. Ліквідність запропонованої застави також має вкрай низький рівень. Окрім цього, високі ризики, пов'язані, в першу чергу, з відсутністю ефективної і сучасної системи управління, створюють для інвестора проблему моніторингу за ходом реалізації проекту.

Пріоритетним напрямком розвитку цукрової промисловості України є відновлення потенціалу підкомплексу, шляхом приведення матеріально-технічної бази до рівня, який би забезпечив конкурентоздатність підприємств цукрової промисловості на ринку. У зв'язку з цим, для вирішення проблем, пов'язаних з відновленням засобів праці, що здатні підвищити конкурентоздатність продукції цукрової промисловості, слід налагодити ефективну та дієву систему планово-запобіжних ремонтів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемним питанням організації обліку відтворення засобів праці як на рівні держави, так і на рівні підприємств присвятили праці вітчизняні та зарубіжні вчені: З.В. Гуцайлюк, Г.Г. Кірейцев, Я.Д. Крупка, В.О. Ластовецький, В.В. Сопко, І.Д. Фаріон, І.І. Веретеннікова, Н.Г. Виговська, С.Ф. Голов, І.П. Житна, Г.Г. Кірейцев, М.І. Кутер, В.Ф. Палій, Я.В. Соколов, Н.М. Ткаченко, П.Я. Хомин, М.Г. Чумаченко та ін. Але ряд проблем, пов'язаних з організацією обліку системи планово-запобіжного ремонту засобів праці, залишається недостатньо розробленим і вимагає свого вирішення.

Постановка завдання. Система планово-запобіжного ремонту являє собою комплекс взаємопов'язаних організаційних і технічних заходів щодо технічного обслуговування і проведення всіх видів ремонту засобів праці у визначеній послідовності і періодичності. Тому мета даного дослідження полягає у розкритті сутності систем планово-запобіжних ремонтів, особливостей побудови системи планово-запобіжного ремонту в зарубіжних країнах та вітчизняній практиці, удосконаленні організації документального оформлення окремих видів відновних робіт на підприємствах цукрової промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система планово-запобіжного ремонту являє собою комплекс організаційно-технічних заходів, що проводяться у плановому порядку для забезпечення безперебійної роботи засобів праці протягом всього терміну їх служби при дотриманні заданих умов і режимів експлуатації. Дана система має попереджувальний характер, а всі заходи щодо підтримання засобів праці у робочому стані слід виконувати відповідно до розроблених річних та місячних графіків. Графіки складаються таким чином, щоб попередити передчасну і неочікувану поломку засобів праці.

Розрізняють три системи проведення планово-запобіжного ремонту: післяоглядову, систему періодичних та стандартних ремонтів (табл. 1).

Твердження деяких вітчизняних науковців, що за кордоном система планово-запобіжного ремонту відсутня, не відповідає дійсності. У промислово розвинутих країнах система організації ремонтно-профілактичних робіт називається дещо по іншому, зокрема, система обслуговування – в Європі, США і Канаді, система збереження – в Японії, Південній

Кореї та інших азіатських країнах. Як правило, на зарубіжних підприємствах немає спеціальних підрозділів з ремонту (відділів головного механіка, енергетика тощо). Такі підрозділи очолює в одній особі технічний керівник підприємства, а роботами керують безпосередньо майстри (механіки). Ще одна особливість ремонтного виробництва полягає у тому, що ремонт із повним розбиранням обладнання практично не застосовується. Відсутні також ремонтно-механічні цехи з виготовлення і відновлення деталей.

Таблиця 1

Характеристика систем проведення планово-запобіжного ремонту

№п/п	Вид системи	Характеристика системи
1.	Післяоглядова система	Об'єм ремонтних робіт, строки і тривалість ремонту визначаються на основі планового огляду технічного стану обладнання. Основою для визначення цих об'ємів ремонтних робіт і строків ремонту є дефектні відомості, які складають за результатами планового огляду. При даній системі планувати ремонт можна тільки на найближчий період.
2.	Система стандартних ремонтів	Об'єм ремонтних робіт, строки і тривалість ремонту, а також витрати на проведення всіх видів ремонту встановлюються на основі технічно обґрунтованих норм служби деталей, норм часу на ремонт і економічно обґрунтованих нормативів витрат на окремі елементи ремонту. Ремонт проводиться в заздалегідь встановлений термін, який, як і обсяг робіт, є обов'язковим незалежно від технічного стану обладнання. Ця система потребує точних даних про строки служби деталей, добре обладнаних механічних майстерень і постійних кваліфікованих ремонтних робочих.
3.	Система періодичних ремонтів	Об'єм ремонтних робіт, строки і тривалість ремонту визначаються на основі встановлених строків служби деталей і вузлів, які найчастіше виходять з ладу. При здійсненні ремонтних робіт їх обсяг уточнюється. Дана система забезпечує плановість в проведенні ремонту і є більш досконалою порівняно з попередньою.

У США існує система планово-запобіжного обслуговування засобів праці, під якою розуміють утримання засобів праці в робочому стані шляхом заміни любого змінного елемента, якщо є небезпека виходу обладнання із ладу. У США частка ремонтних робіт, що виконуються силами спеціалізованих ремонтних фірм, не перевищує 10% всього обсягу ремонтів у країні. Переважно це наладка, модернізація, важкі регульовальні роботи, рідше – заміна складних агрегатів.

Спеціалісти Японії та Південної Кореї вважають, що для значного збільшення прибутку від експлуатації засобів праці необхідно, щоб ремонтно-відновне виробництво мало ритмічний (плановий) характер. В японській системі планово-запобіжного ремонту закладений наступний принцип: всі роботи по заміні агрегатів, вузлів та деталей найскладнішої машини за можливістю слід проводити силами власних спеціально підготовлених спеціалістів.

Вітчизняна система планово-запобіжних ремонтів відрізняється від ремонтних технологій, прийнятих у зарубіжних країнах, спрямованістю на підтримку у робочому стані засобів праці шляхом проведення поточних і капітальних ремонтів. Даний факт пояснюється тим, що в колишньому СРСР нормативний коефіцієнт оновлення засобів праці, в тому числі і їх активної частини, постійно не виконувався. У промисловості накопичувалась велика кількість амортизованого обладнання, яке відновлювалось шляхом проведення складних ремонтів.

Відповідно, системою планово-запобіжного ремонту підприємств цукрової промисловості передбачається щоденний догляд і нагляд за обладнанням (міжремонтне обслуговування), періодичний огляд обладнання, поточний і середній ремонт, а також капітальний і особливо складний ремонт окремих об'єктів засобів праці. На кожен вид ремонту має бути складена кошторисно-технічна документація [2, с. 54].

Під щоденним доглядом та наглядом за обладнанням мається на увазі щоденна перевірка стану обладнання, очистка, змащування і регулювання його робочих частин, нагляд за станом підшипників і гальмівних пристроїв, ліквідація незначних неполадок в

машинах без їх розбирання і заміни деталей, підтримання чистоти на робочому місці. Здійснювати такий догляд та нагляд за обладнанням повинні чергово-ремонтна група робочих та робочі, які працюють на даному обладнанні. Всі роботи повинні виконуватись відповідно для кожного виду обладнання інструкцій та правил технічної документації.

Періодичний огляд проводять з метою перевірки технічного стану обладнання, виявлення в ньому неполадок і ступеня зносу окремих деталей. Результати огляду фіксуються у відомості дефектів [3, с.58]. Якщо в результаті огляду виявлено неполадки, які негативно впливають на якість роботи обладнання, їх необхідно негайно усувати. Періодичний огляд необхідно проводити в дні, встановлені графіком.

Поточний ремонт у цукровій промисловості охоплює роботи з усунення незначних пошкоджень обладнання, виявлених в процесі огляду, часткового розбирання машин, заміни деталей, що зносились, промивки і шліфовки поверхонь, які підлягають тертю, ремонту огорож, регулювання окремих механізмів. Здійснюється як робочими ремонтної дільниці, так і робочими, які експлуатують дане обладнання.

Середній ремонт охоплює більший об'єм робіт, ніж поточний. До того ж це, як правило, більш складні роботи: ремонт окремих вузлів із заміною чи відновленням деталей, які зносились в період між двома поточними ремонтами, перевірка точності роботи обладнання.

Капітальний ремонт передбачає повне розбирання агрегату, ремонт базових і корпусних деталей і вузлів, заміну або відновлення всіх зношених деталей і вузлів на нові й сучасніші, складання, регулювання і випробування агрегату. При капітальному ремонті будівель і споруд проводиться заміна зношених конструкцій і деталей на міцніші й економічніші, поліпшуючі експлуатаційні можливості ремонтіваних об'єктів, за винятком повної заміни основних конструкцій, термін служби яких в даному об'єкті є найбільшим (кам'яні і бетонні фундаменти будівель і так далі). Часто капітальний ремонт супроводжується модернізацією обладнання. Роботи по капітальному ремонту можуть здійснюватися робочими ремонтно-механічних майстерень (господарським способом), а ремонт більш складнішого обладнання (електромоторів, металоріжучих станків, вузлів і деталей дифузійних апаратів) проводиться на спеціалізованих ремонтних підприємствах (підрядний спосіб).

Основні види і склад відновних робіт, що передбачені системою планово-запобіжного ремонту, представлені в таблиці 2.

За даними зарубіжних економістів, якщо в будь-якому виробництві знаходиться більше 50% повністю амортизованих машин і обладнання, таке виробництво без економічного аналізу визнається деградованим і оголошується банкрутом. Саме в такому стані знаходиться цукрова промисловість України. Тому слід негайно переходити на систему планово-запобіжних ремонтів, використовуючи світовий досвід, особливо в частині організації ремонтів.

Під впливом науково-технічного прогресу обладнання цукрових заводів зазнало значних змін: 1) підвищилась його складність та технологічність; 2) зросли вимоги до якості виготовлення; 3) складність ремонту (наприклад, обладнання бурякопереробного відділення, станції фільтрації тощо).

У зв'язку з цим виникає необхідність мати розроблену технологію ремонту обладнання, тобто знати, як правильно підготувати ремонтну базу, вміти використовувати ефективні пристосування для виконання ремонту або ж залучати компетентних фахівців для ведення ремонтних робіт.

Організацію системи планово-запобіжного ремонту слід проводити відділом головного механіка, основне завдання якого – постійно підтримувати засоби праці в робочому стані.

Робота з ремонту обладнання на підприємствах цукрової промисловості доцільно проводити в наступному порядку:

- 1) технічна підготовка до ремонту;
- 2) розробка плану ремонту обладнання;

3) підготовка ремонтної ділянки.

На цукрових заводах в зв'язку з сезонним характером виробництва підготовка до ремонту має ряд особливостей. В період виробництва, як правило, проводиться тільки профілактичний ремонт обладнання, а основний обсяг робіт з поточного, капітального ремонту, реконструкції чи модернізації – в міжсезонний період.

Таблиця 2

Основні види і склад відновних робіт

Види відновних робіт	Склад відновних робіт
1	2
<i>Способи виконання робіт:</i>	
1. Господарський спосіб виконання робіт	Роботи здійснюються власними силами підприємства без залучення підрядних організацій
2. Будівельно-монтажні роботи, виконані господарським способом	Роботи здійснюються для своїх потреб власними силами підприємства, включаючи роботи, для виконання яких підприємство виділяє на будівництво робітників основного виробництва з виплатою їм заробітної плати за будівельними нарядами.
3. Підрядний спосіб виконання робіт	Ремонтні роботи здійснюються підрядними будівельно-монтажними організаціями за договорами підряду (будівельного підряду), що укладаються між підрядником і замовником. Роботи, виконані цехами основного виробництва за договорами і угодами з відділом капітального будівництва (ремонту) цього ж підприємства, коли розрахунки за виконані роботи здійснюються в порядку, встановленому для підрядних підприємств, а також роботи, виконані підрядними організаціями з власного будівництва.
<i>Види ремонтних робіт:</i>	
1. Поточний (попереджувальний) ремонт	Систематично й своєчасно здійснювані роботи з попередження зносу конструкцій, обробки, інженерного устаткування й підтримки їх в робочому стані, а також роботи з усунення дрібних пошкоджень, неполадок, дефектів, із заміни швидкозношуваних деталей, що вийшли з ладу. Може проводитися кілька разів протягом року.
2. Поточний (попереджувальний) ремонт будівлі	Комплекс будівельних і організаційно-технічних заходів з метою усунення пошкоджень елементів будівлі та підтримки експлуатаційних показників. Може проводитися кілька разів на рік.
3. Капітальний ремонт	Роботи капітального характеру із заміни окремих частин або цілих конструкцій (окрім повної заміни кам'яних і бетонних фундаментів, несучих стін, каркасів і ін.) і інженерно-технічного устаткування будівель у зв'язку з їх фізичним зносом і руйнуванням з метою відновлення втрачених якостей і властивостей. При цьому не поліпшуються раніше прийняті показники ремонтованих об'єктів.
4. Капітальний ремонт устаткування і транспортних засобів	В процесі робіт, як правило, проводиться повне розбирання агрегату, ремонт базових і корпусних деталей і вузлів, заміна на нові, збирання, регулювання і випробування агрегату.
5. Капітальний ремонт будівель і споруд	Роботи з відновлення існуючих або заміні на нові зношених конструкцій і деталей, за виключенням повної заміни основних конструкцій, термін служби яких в даному об'єкті є найбільшим (кам'яні та бетонні фундаменти будівель, труби підземних мереж, опори мостів і т. п.)

З метою своєчасної та якісної підготовки обладнання механічних майстерень (металорізальних станків, такелажно-підйомних пристосувань тощо), засобів малої механізації та інших, ремонт повинен бути проведений в період цукроваріння.

Ремонт парку верстатів та іншого обладнання механічних майстерень проводиться спеціальними бригадами з участю робочих-станочників та робочих інших майстерень. Ремонт повинен проводитись за графіком, розробленим таким чином, щоб не порушувалась черговість виконання замовлень виробництва. Розробка річного графіку є першим і найважливішим етапом планування ремонтних робіт, тому що він визначає всі наступні розрахунки, пов'язані з обчисленням обсягу ремонтних робіт і витрат на їх здійснення (табл. 3).

В період виробництва в ремонтно-механічній майстерні повинна бути підготовлена максимально можлива кількість найбільш ходових ремонтних деталей.

Запропонована форма річного графіка ремонту обладнання бурякопереробного відділення на прикладі ТОВ «Збаражський цукровий завод» на 2014 р. *

№ п/п	Інвентарний №	Найменування обладнання	Фірма або завод-виробник	Модель	Змінність роботи	Міжремонтний період (міс.)	Вид і дата проведення останнього ремонту	Терміни і види ремонту		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень		
								Показники плану і виконання	Терміни і види ремонту														
1.	223	Буряконасос	Maguin	БН-201	3	6	Поточний 20.09. 2013	Відмітка про виконання	План					К 2450									
2.						Відмітка про виконання	План														

* Примітка: в графах «план» і «відмітка про виконання» вказується в чисельнику вид ремонту (капітальний, поточний, середній, огляд), а в знаменнику – трудомісткість ремонту, виконаного ремонтною майстернею (в людино-годинах)

З метою виявлення дефектів в роботі і визначення майбутнього обсягу ремонтів під час виробництва необхідно вести журнал роботи обладнання, в якому повинні реєструватись зупинки, аварії і дефекти в роботі основного і додаткового обладнання, причини їх виникнення. На основі записів в журналі обліку дефектів обладнання і огляду на місці перед початком ремонту комісією складається дефектний акт про визначення обсягу і виду робіт.

Дефектні акти є основним документом для складання кошторисно-фінансового розрахунку, в якому визначаються по кожному виду обладнання обсяг ремонту в людино-годинах, фонд заробітної плати і загальна вартість ремонту.

Виходячи з особливостей цукрового виробництва, ми рекомендуємо в кошторисно-фінансову документацію вносити перелік об'єктів, що підлягають ремонту в наступному порядку:

1) Машини і апарати, технологічне обладнання, комунікації, трубопроводи, механічне обладнання (машини, насоси, трансмісії тощо), електрообладнання, обладнання ТЕЦ (парові котли, турбогенератори, трубопроводи, хімовдоочистка, вентиляційні установки і т. д.), контрольно-вимірвальні пристрої (КВПА), обладнання жомосушильних відділень.

2) Будинки і споруди виробничого призначення: гідравлічні транспортери з комунікаціями, будівля заводу, будівля ТЕЦ, димова труба, обладнання для гідравлічного розвантаження цукрового буряка, станція перекачки.

3) Будинки і споруди, що обслуговують виробництво: жомова яма з вишками, паточні баки, під'їзні шляхи для доставки вугілля, каменю і цукру, зовнішньо-освітлювальна і силова мережа, телефонна станція і мережа, вагові будки (крім бурякоприймальних), мости і дороги по заводській території, канали, риштаки, кагатне поле.

4) Озера, греблі і шлюзи, відстійники, механічні відстійники, поля зрошення.

5) Об'єкти, що обслуговують виробництво, механізми механізації, вагонетки для

вугілля, каменю і жому, автомобільний і гужовий транспорт, ваги виробничого призначення, меблі виробничого призначення.

Запропонований перелік може бути доповнений, виходячи з місцевих умов кожного заводу.

Виходячи з обсягу і терміну проведення ремонту підприємствам цукрової промисловості необхідно скласти календарний план (програму) поточного і капітального ремонту заводу за об'єктами. План ремонту повинен бути узгоджений з планом основного виробництва, а щодо капітальних ремонтів – і з кошторисно-фінансовою документацією. Для складання плану ремонтних робіт необхідна наступна інформація: тривалість і структура ремонтного циклу, тривалість міжремонтного періоду, нормативи простою обладнання в ремонті, трудомісткість ремонтних робіт і категорії складності ремонту всіх видів обладнання.

Пропонуємо при плануванні ремонту обладнання, окрім річного та місячного плану, скласти також відомість обліку річних витрат на ремонти. Дану відомість розробляють на основі проектів відомостей річних витрат на ремонт обладнання підрозділів, ремонтної і калькуляційної документації на поточний і капітальний ремонти. Використання даного документа дозволить удосконалити систему оперативного обліку щодо оформлення та руху документів на проведення всіх видів ремонтних робіт на підприємстві. Для забезпечення плановості і системності в організації експлуатації і ремонту, рекомендуємо на кожному підприємстві скласти власне Положення про планово-запобіжний ремонт засобів праці.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розробок у даному напрямку. Таким чином, для забезпечення своєчасності технічного обслуговування і проведення всіх видів ремонту засобів праці у визначеній послідовності і періодичності, підприємствам цукрової промисловості слід мати налагоджену систему планово-запобіжних ремонтів. Формувати її слід виходячи із особливостей діяльності підприємства та з врахуванням досвіду зарубіжних країн. Організацію системи планово-запобіжного ремонту слід покласти на відділ головного механіка, а роботи з ремонту обладнання на підприємствах цукрової промисловості доцільно проводити в наступному порядку: технічна підготовка до ремонту; розробка плану ремонту обладнання; підготовка ремонтної дільниці. План ремонту обладнання повинен бути узгоджений з планом основного виробництва, а щодо капітальних ремонтів – і з кошторисно-фінансовою документацією. З метою удосконалення системи оперативного обліку щодо оформлення та руху документів на проведення всіх видів ремонтних робіт запропоновано на підприємствах цукрової промисловості вести відомість обліку річних витрат на ремонти. А для забезпечення плановості і системності в організації експлуатації і ремонту, рекомендовано на кожному підприємстві скласти власне Положення по планово-запобіжному ремонту засобів праці.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік : збірник систематизованого законодавства / уклад. Я. Кавторєва. — [11-е вид., переробл. і доп.]. — Х. : Фактор, 2007. — 672 с.
 2. Тимофєєва Л. Ремонт ОФ: нюанси обліку / Л. Тимофєєва // Дебет-Кредит. – 2008. – № 10. – С. 20–24.
 3. Александров М.С. Формування нормативів витрат на ремонт і технічне обслуговування сільськогосподарської техніки / М.С. Александров, М.І. Сіненко, В.В. Арестенко // Економіка АПК. – 2009. – № 8. – С. 57–60.
 4. Додонов А.А. Амортизация и ремонт основных средств в промышленности СССР / А.А. Додонов. – М. : Госфиниздат, 1960. – 208 с.
-